

Städa bör man...

– råd för skolor och förskolor

Städningen är viktig

Städning är en viktig förutsättning för en bra inomhusmiljö. Det blir rent och snyggt. Samtidigt minskar smittsamma ämnen, partikelbundna föroreningar samt mängden allergiframkallande ämnen. Städningen påverkar livslängden av t.ex. golv. Ett dåligt eller felaktigt underhållet golv slits fortare vilket på sikt leder till ökade kostnader.

Damm kan påverka vår hälsa genom att det kan innehålla mögel, bakterier, virus, pollen, kvalster och allergen från pälsdjur m.m. Dessutom kan det finnas olika kemiska föroreningar bundna till partiklarna.

Allergi och annan överkänslighet

Allergi och annan överkänslighet har ökat under de senaste decennierna. Särskilt stor är ökningen bland barn. Forskning visar att risken för att utveckla en livslång allergi troligen är störst under uppväxten. Det finns också samband mellan överkänslighetsbesvär, svårstädade lokaler och låg städfrekvens.

Dålig städning i förskolor och skolor kan underhålla och förvärra besvären för allergiska och överkänsliga barn, vilket kan leda till att de får svårt att följa med i skolarbetet. Många barn måste öka sin medicin-

nering för att klara av att gå i skolan. Genom att städa på ett bra sätt kan vi mildra symtomen hos dessa elever och förhoppningsvis även minska risken för att allergier och annan överkänslighet bryter ut.

Planera för bra städning

Redan vid planering och projektering av lokaler bör man tänka på att lokaler och inredning ska bli lätta att städa.

Det är också viktigt att samordna städning med övrig verksamhet i lokalerna för att städningen ska kunna utföras på ett effektivt sätt. Det underlättas genom ett bra samarbete med lokalvårdaren.

Hur ofta ska man städa?

Hur ofta man ska städa och vilken städmetod man ska använda beror bl. a på vilken verksamhet man har i lokalerna och hur många personer som vistas där.

Fler elever i klassen kräver mer städning av lokalerna. Möblering, inredningsmaterial och mängd textilier m.m. bestämmer också val av städmetod och hur ofta man behöver städa.

Varje dag...

Rengör golv och lättåtkomliga ytor som bord, bänkar, stolar etc. i klassrum och lokaler där barn och personal vistas. Städa hygienrymmen. Det ska alltid finnas toalettpapper, engångshanddukar och flytande tvål. Rengör gymnastiksal, idrottshallar och liknande lokaler.

Varje vecka...

Ofta är det nödvändigt att utöka städningen av särskilt belastade miljöer som t.ex. slöjd- och hemkunskapssalar, gymnastiksal samt klassrum som även används som matsalar. Om lokalerna används på kvällar och helger behöver de i regel städas två gånger per dag. Dammsug textillädda möbler.

Storstädning...

Storstädning bör ske återkommande under året. Ett av tillfällena bör vara i augusti efter pollensäsongen. Då bör också filter i ventilationsystemen bytas. Rengör tak, väggar, högt belägna horisontella ytor, lampor, ventilationsdon samt golvbrunnar. Dammsug stoppade möbler, tavlor/bonader och dylikt. Tvätta textilier som gardiner och draperier.

**Städmetoden
är viktig!**

Använd rätt städmetod och rätt rengöringsmedel

Sträva efter att använda en städmetod som virvlar upp så lite damm som möjligt. Både fuktiga städmetoder, som inte kräver eftertorkning, och torra städmetoder kan användas. Det finns för- och nackdelar med båda. Tänk på att helheten är viktig vid val av städmetod. Väg samman hälsa, miljö och arbetsmiljö.

Torra och fuktiga metoder med elektrostatiskt laddade dukar och moppar ger bra rengöringsresultat och är lätta att arbeta med. Torra metoder bör dock kompletteras med fukt mopning så att fläckar och ingrodd smuts avlägsnas. Det är bättre att torr moppa och där efter fukt moppa än att enbart fukt moppa.

Våta metoder bör inte användas. Den fukt som blir kvar kan öka emissionen från golvmaterialet samt öka risken för fukt skador och tillväxt av mikroorganismer.

Undvik sopning eller äldre dammsugare eftersom dessa metoder virvlar upp mycket damm. Använd moderna dammsugare med effektiva filter eller centraldammsugare. Äldre dammsugare kan ge ifrån sig damm som det kan ta upp till 12 timmar för att lägga sig. Använd rätt sorts rengöringsmedel till rätt ytmaterial enligt tillverkarens rekommendationer. Var sparsam med rengöringsmedel och

övriga kemikalier. Välj allergitestade och miljödeklarerade kemikalier och undvik doftande produkter.

Underhåll golven enligt tillverkarens rekommendationer. De blir lättare att rengöra och får längre livslängd. Vissa golv behöver periodisk golvvård med polish, golvvaxer eller liknande.

Undvik om möjligt att städa under pågående verksamhet. Städa helst när lokalen har varit tom i minst en timme, så att uppvirvlat damm hunnit lägga sig på ytorna. Använd alltid rena arbetsredskap.

Gör upp rengöringsprogram

Det är viktigt att det finns rutiner för hur städningen ska gå till och hur ansvaret fördelas.

Den som är beställare och/eller ansvarig för städningen bör se till att ett skriftligt rengöringsprogram upprättas och finns tillgängligt för städpersonal och för övrig personal.

Programmet ska omfatta samtliga utrymmen och inredning. Det ska framgå hur ofta, när, var och vad som ska städas och av vem. Även val av städmetoder och kemikalie bör anges.

Upphandling av städning

För att kunna bedöma behovet av mängden städning och vilken städmetod som ska användas måste den som upphandlar städning ha god kunskap om lokalerna och dess verksamhet, belastning, areal samt inredning.

Städresultatet beror på den tid för städning som upphandlats, vilka städmetoder som används samt kvaliteten på den utförda städningen.

Det är därför viktigt att de som anlitas för städning har bra städrutiner och välutbildad personal med god kunskap om städning och rengöringsprodukter. Städbolaget bör också arbeta med kvalitets-säkring av sin verksamhet.

Tydliga avtal med angivna städmetoder och städfrekvens bör upprättas.

Det är också viktigt att beställaren inom ramen för verksamhetens egenkontroll själv kontrollerar att städningen utförs enligt avtalet och framför allt att de som nyttjar lokalerna är nöjda med städningen.

Läs om ekologisk hållbar upphandling på www.eku.nu

Kan barnen hjälpa till vid städning?

Eftersom det finns mycket allergen på skolbänkar har man i några skolor låtit eleverna själva torka av sina bänkar varje dag.

I en skola har barnen fått städa gymnastiksalarna efter gymnastiken.

På så sätt har man engagerat eleverna i städningen och ökat förståelsen för städningens betydelse.

Regler för inomhusmiljö i skolor och förskolor

I arbetsmiljölagen och miljöbalken finns bestämmelser för skolors och förskolors inomhusmiljö.

Tillsynsmyndighet över dessa lagar är Arbetsmiljöverket respektive Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

I miljöbalken sägs bl.a. att lokaler ska anordnas och skötas så att olägenhet för människors hälsa inte uppkommer.

Vid bedömning av vad som är olägenhet ska hänsyn tas till människor som är något känsligare än normalt, t.ex. allergiker.

Goda råd

– för att förbättra inomhusmiljön i skolor.

tips & tricks • **tips & tricks** ▶

Använd lokalen på rätt sätt

Använd lokalen efter vad den är planerad och dimensionerad för.

Håll ytor fria

Skapa rutiner för att plocka undan material som inte används. Förvara sådant material i lämpliga förråd utanför klassrummen.

Förvara allt material i klassrummen i skåp med dörrar och inte på golvet eller på öppna hyllor.

Möbler med ben ska vara så höga att man enkelt kommer under med en mopp.

Skåp som når ända upp till taket samlar mindre damm.

Begränsa mängden textilier. Undvik möbler och mattor som samlar damm.

Stoppade möbler bör ha avtagbar klädsel som kan tvättas ofta.

Vädra när det behövs.

Undvik dammande tavelkritor i klassrummen. Använd whiteboard med lågemitterande pennor.

Upprätta städ- och tvättschema för alla ytor i lokalerna.

Glöm inte textilier och möbler.

Rengör ventilationsdon och kanaler och förse dem med effektiva filter.

Håll även fritt från damm runt ventilationsdonen.

Se över och laga trasiga golvmattor, kakel, trösklar etc.

Tänk på allergiker

Tänk på att allergen från pälsdjur lätt fastnar i kläderna.

Uppmana elever och personal som rider eller har husdjur att byta till andra kläder innan de går till skolan.

Se till att kläder förvaras utanför klassrummen och att det hålls ordning i korridorerna.

Bygg lättstädad

Inred så att det blir så lättstädad som möjligt. Rådfråga gärna städpersonalen.

Bygg bort platser som samlar damm.

Utforma entrén så att inte onödig smuts dras in i lokalen.

Vid val om golvmaterial tänk på var det ska användas och hur det ska skötas. Undvik textila golv.

Dimensionera ventilationen efter verksamheten.

Har du frågor?

Kontakta Stefan Järdö på Miljökontoret,

Telefon: 018-727 43 32

E-post: stefan.jardo@uppsala.se

Miljökontoret, telefon: 018-727 43 04

Måndag–torsdag 9.00–11.00

E-post: miljokontoret@uppsala.se

Lästips

Städning – en viktig faktor för en sund inomhusmiljö
En kunskapssammanställning om städningens betydelse i förskola och skola.

Miljömedicinska enheten, Stockholms läns landsting.

Telefon: 08-517 700 00, fax: 08-517 779 00

Allergirond i förskola och skola

Folkhälsoinstitutets distributionstjänst. Telefon: 08-449 88 22, fax: 08-449 88 11

Städboken

Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen, Arbetsmiljöverkets publikationsservice.

Telefon: 08-730 97 00, fax: 08-735 85 55

Socialstyrelsens allmänna råd om städning i skolor,
förskolor, fritidshem och fritidsgårdar (SOSFS 1996:33)

Socialstyrelsens kundtjänst. Telefon: 08-795 23 30, fax: 08-760 58 95

Allergi i skolan – Broschyr

Allergikommittén i Uppsala. Telefon: 018-727 43 32

MILJÖKONTORET